

ЗАХОРАТА

ЮНИ 2012 • Година VII

Деси Добрева

Песента, в която живея

Франсис Форд Копола

Завръщане в
Берналда Белла

„Знам, от разпиленото слово
са на живота ви грамите.
Видях и житието ви ново
и поради что се срамите.”

Какво би станало, ако...

Джокондата беше българка или
Хитлер беше продал картина

Д-р Костадин Харалампиев

Дъвка за балони

Иран и Израел

Теория и практика
на тайната война

3,95 ЛВ

Изгубените думи

Това е откъс от списанието.

Цялото списание може да намерите в Библио.бг

www.biblio.bg

Бягството на един свят

Разчупи бисквитката и по масата се посипаха малки канелени парченца... толкова ли е трудно да счупиш познатото, за да го превърнеш в преживяване? Този въпрос не спираше да чопли в пясъчно слепените й мисли сред аромати на сутрин и кафе и шум от тичаща улица. Огледалните образи пролазваха по прозореца, срещаша се някъде по средата и се разминаваха, незнайно защо, нали сме създадени да оживяваме в група. Хората притичваха от двете страни на улицата, все едно участваха в току-що съчинена игра със себе си и околните. Напред-назад, настрани, отново в коловоза – хора в скоби и стъпки в правилната посока, ще преодолеят и това. Всеки ден по едно ново препятствие, помисли си, докато топеше остатъка от канелената бисквитка в горещото уханно кафе. Денят все бърза нанякъде, за да се върне после и да сподели надеждите си с друг. И докато седим в кафето на тъгла с поглед, забит в утрешното, разбираме, че пак от нас зависи то да се върне по-добро, отколкото сме го изпратили. Тогава, между познатото и тръпнешното в неизвестност, си даваме сметка, че живеем в един все по-несигурен свят. Свят, все по-сложен, свят беглец. В който хората се чувстват неспособни да се справят с ежедневните, с интелектуалните и социалните проблеми, които срещат по пътя си. Затова създават митове, легенди, теории на конспирацията, завъртяни фантазмагории и онлайн магия. Очертават отново рамките на познатото и си отдъхват за миг, вече е по-добре. Настаяват се там и започват да се описват. Първо себе си, след това и всичко останало, което все така не разбират. Четат и коментират неща, за които дори нямат представа, с единствената цел да обличат в обикновеност непознатото. След това идва друг вид комуникация – говоренето. Говорим на чужди езици, които не стигат до другите. Просто залепват в пространството като смола, върху която се наслаждат очаквания. Не нашите, а непознатите, от които все се опитваме да избягаме или да ги превърнем в търсене и ненамиране. Когато го осъзнаем, се обръщаме и се опитваме да догоним това, от което бягаме, но дали светът тогава ще е там, където сме го оставили?

Е. Гагжева

ЗА ХОРАТА

www.zahorata.com

ГЛАВЕН РЕДАКТОР

Елеонора Гагжева-Бонева

РЕДАКТОР

Деница Езекиева

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН

Теодор Манолов

АВТОРИ

Анастасия Манлихер, Вихра Василева, Владимир Стоичков, Галина Кубратова, Енрике Санчо, Дяна Китева, Зора Неїкова, Ивайло Харалампиев, Мария Пумпалова, Марта Пеїчева, Милена Джарова, Мохамед Халаф, Нели Муртова, Нина Божидарова, Оля Стоянова, Соледаг Мора, Цвете Ангелова

ФОТОГРАФИ

Ангел Цветанов, Антоан Божинов, Живко Джаков, Любомир Сергеев, Манол Дончев, Нели Гаврилова, Петя Чолакова, Радич Банев, Светослав Куцаров, Соня Станкова

РЕДАКЦИОНЕН ДИРЕКТОР

Свилена Врангова

ИЗДАВА

Grain Advertising Ltd.

ПЕЧАТ

Алианс принт

РЕКЛАМА

Grain Advertising; Милена Петрова
гр. София, ул. Лега 1, ет. 5
тел: 935-69-44
grain_advertising@dir.bg

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА

гр. София 1000, ул. Лега 1, ет. 5
тел: 935-69-93

E-MAIL

contact@zahorata.com

Списание За ХОРАТА се издава от Стандарт Нюз АД. Всички права са запазени. Никаква част от това издание не може да бъде репродуцирана без изричното писмено разрешение на издателя.

ISSN 1314-3239

3,95 лв.

Проект

Любомир Сергеев, автор на проекта и снимки
Автор на стиховете Сергей Сергеев

”И нека Балканът пее, не спира,
и гнес ъош е пълно със мъка.
„Падне ли в боя – да не умира!“,
народът не спази моѝта зарѝка!“

Николай Чакалов като Христо Ботев

Героите се самоубиват

Тези образи са част от цяла серия специално създадени от мен и екипа ми фотографии. Наричам ги БГ икони. Това са портрети на значими за България и Европа исторически личности в жест на самоубийство. Хора, дали мило и драго за страната си. Цялото им битие и всичките им действия, борби и страдания са били в името на честта и Отечеството. Повече от всичко те са вярвали в родината си, в свободата, в бъдещето, в хората. Посветили са живота си да се борят за извоюването на идеалите си, за да пребъде България като държава и дух.

Защо точно тези образи?

С тях обхващам цели епохи. За всеки от тях е използвана реална личност. Разбира се, има доста спорове кой как е изглеждал и прочие, пълната прилика не е възможна, а и не е необходима, важни са посланието, фокусът върху каузите на тези хора, възплащавачи и обобщаващи времената, в които са живели. Визуалната достоверност на проекта е много внимателно подготвена. Декорите и костюмите са създадени след проучвания и изследване на редица източници. Работата по подготовката

”Свобода дали ще ни върнат?
За нея цял живот са се борили.
Ако сега отнејде ни зърнат,
това със себе си биха ли сторили?“

включва и ръчно изработване на част от предметите и аксесоарите по автентични технологии.

Героите се самоубиват...

Като протест. Безмълвен и сякаш исторически верен жест на защита на достойнството, реакция срещу омерзението и загубата на вяра, ако биха живели в днешна България... Това са личности, които ако можеха да видят какво се случва с тяхната родина, за която са милеели така, биха най-просто прекратили усилията си... Това е самоубийството като единствено възможен ход, като израз на мъжествеността, по-етично и хиперболизирано.

Снимането на портрети за мен има винаги основната задача да извади от хората най-истинската емоция, на която са способни. В този смисъл изборът на лица, които да пресъздадат историческите личности, беше извънредно важен. Лицата им правят разказите истински... За останалото историята предстои да се произнесе. □

Можеш да видиш цялата изложба *БГ икони* в Градската художествена галерия на Стара Загора през юли, а през август проектът ще бъде изложен и в Москва

” Заветът е пак същият, старият:
мечът решава лютата бран.
Не опазихте майка България.
Не ви е нужен български хан.“

Цветан Христов като кан Кубрат

Хора

От Деница Езекиева

Мария Съботинова, снимка

Деси Добрева

Песента, В КОЯТО ЖИВЕЯ

ЗА ВТЪКАНИТЕ В МУЗИКА ДУМИ, ЗА
НЕПРЕВОДИМОТО И НЕРАВНОДЕЛНОТО

Деси Добрева, пеейки, изпълва нареченото в най-хубавите песни от рогния ни фолклор със заряд. Започне ли, просто вярва на песента, остава ѝ се, вгражда се в тъканта ѝ. „Попей ми”, чува често от близките си, пее и на себе си, на гъщеря си, на многохилядна публика, на световноизвестни професори по музика. Песента, която къта послание, помни, лекува и разказва.

„Росни ми, росни, росице,
да ми умиеш лицесо
че ми изгоре сърцесо.”

„Много съм искала и много съм опитвала да превода и адаптирам нашия фолклор, но факт, всички български народни песни са непреводими. Непреводими са и манталитетът, и обичаите. И преводът на езика на красивите фолклорни песни не се е получава нито по смисъл, нито по звучене. Една от любимите ми песни – *Росни ми, росни росице*, със страхотен нов аранжмент бе записана за спектакъла на Лили Игнатова *Легендата* през 2004 година. Бях поканена да я изпълня като специален гост в *Роял Албърт Хол* в Лондон по повод 120-годишнината от установяването на дипломатически отношения между Великобритания и България. Нивото на събитието, залата, сцената изискваха от мен най-доброто.

Изгубените

За изчезването на езици, звучения, смисли, значения, които са оцелявали и са се обогатявали векове наред. За новите мъртви езици и смисъла да продължим да ги търсим.

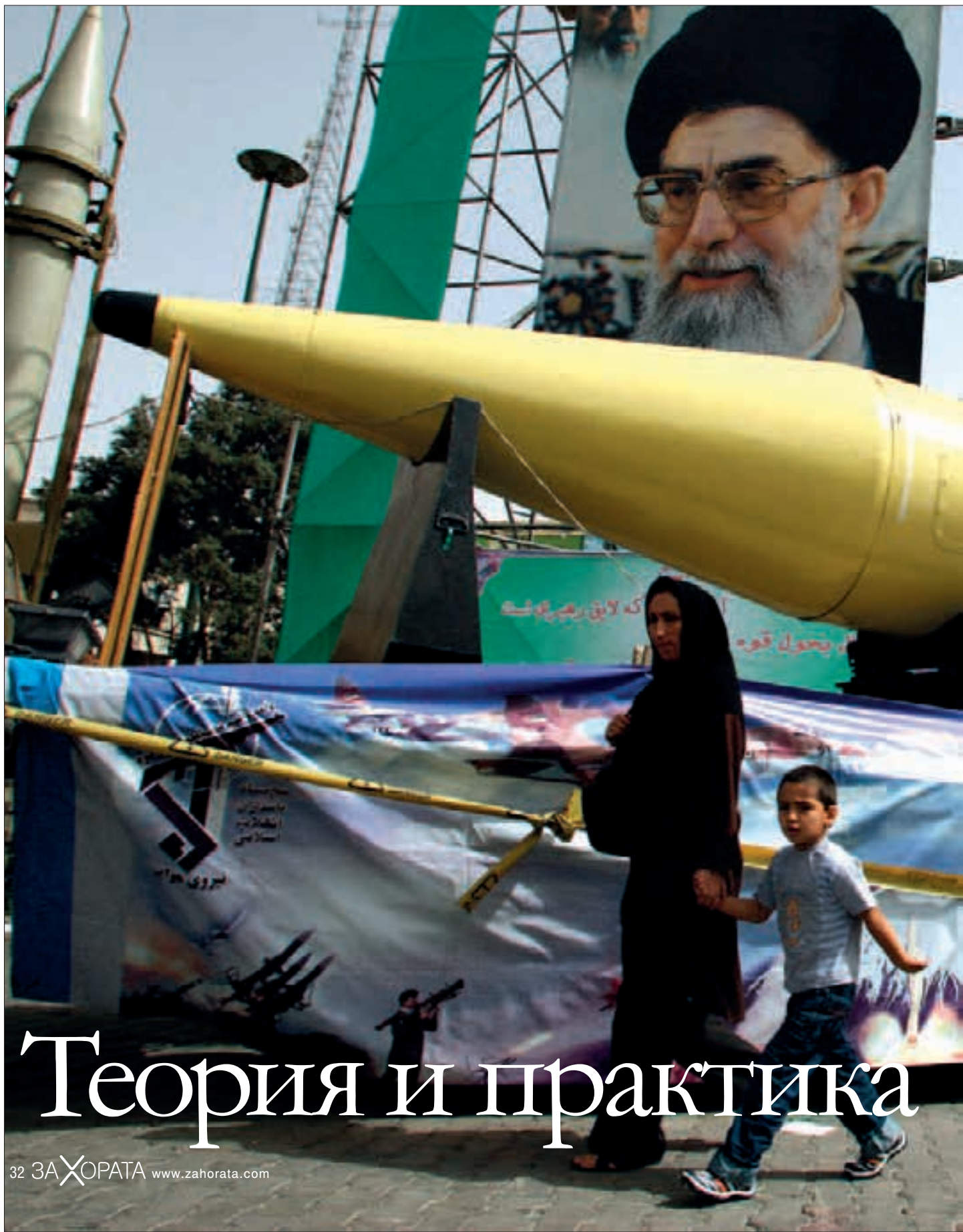
Думи за думите

Историята на писането винаги е била свързвана и с естетиката, и с историята, и с икономическите условия. Припомни си приписките в полетата на старите български ръкописни книги. В Битолския триод от XII век преписвачът споделя: „Аз, грешният Георги, в стълп (кула) върху блюдо писах в Светите врачове, на 30-ия ден от декември. Поменувайте ме, братя мои, защото ми мръзнаха ръцете: тук пишех, тук ядях, тук лежах без огън...“ Споделянето на падналите градушки, на нашествията, на ражданията, кръщенетата и смъртите очертава границите на една общност, живяла и развивала се в конкретни условия, и показва съзнанието, че хората от миналото и бъдещето са свързани и чрез словото.

Днес сме свикнали да наричаме Средновековието „мрачно“ и „тъмно“, но го правим единствено защото някъде се е прекъснала връзката на общуването ни с хората от онова време. Говорейки за текстовете, за писането и за думите в онези епоха, ние забравяме, че всяко действие, свързано с тях, е било натоварено с безброй смисли и символи, които са водели към други смисли и символи и осъщественият контакт е бил изключително силен и въздействащ.

Навремето професор Клементина Иванова беше написала: „Дори самата обработка се е възприемала символично: от нечистото и кървящо късче, приличащо на езичник, е излизал бял и безгрешен пергамент, готов като новопокръстените да приеме „благочестивите словеса“. Дано не цитирам погрешно, защото го правя по памет и се надявам, че успявам да предам смисъла на тези думи, които преобърнаха представите ми за старата българска литература и за „тъмното“ Средновековие.

Съвременното определение за калиграфията е „изкуството за даване на форма на знаците по експресивен, хармоничен и майсторски маниер“. Тя позволява на калиграфа, комбинирайки различните видове натиск, наклон на перото и бързина на писането, да предава чувствата, описани в рамките на даден текст. Така, чрез различната форма на знаците, размера им,

Теория и практика

АКТУАЛНАТА ДИСКУСИЯ
ЩЕ ИМА ЛИ ВОЙНА МЕЖДУ
ИЗРАЕЛ И ИРАН СКРИВА
ИСТИНАТА, А ТЯ Е, ЧЕ МАКАР
И НЕОБЯВЕНА, ВОЙНАТА
МЕЖДУ ДВЕТЕ РЕГИОНАЛНИ
СИЛИ ОТДАВНА Е ФАКТ.

на тайната война

Звездалина Арсова, етнограф

Събудени истории

ВИДЯ ЛИ ОБРАЗА НА ЖЕНАТА, СЛЯЛА СЕ В ЕДНО С ПЛАНИНАТА.
КРАСИВА РОДОПЧАНКА, ПРИВЕДЕНА НАД ШАРЕНАТА ЧЕРГА... ТЪЧЕ
В КЪРВАВОЧЕРВЕНО, СЛЪНЧЕВОЖЪЛТО, ЗЕМНО... РИСУВА ЕСЕН.

Хората идват и се отиват, само реката остава вечна, а с нея и легендите, които водите ѝ пренасят от миналото към бъдещето.

Историята, която ще ти разкажа, е родена от реката. Тя започва със сръчността и трудолюбието на родопчанката. С живота далеч в планината, с тежките, бели зими.

„Това е много стара и вече забравена технология, съществувала единствено в Родопите, в селата по горното течение на река Арда – Могилица, Арда, вероятно и в Кошница. Само там жените изработ-

вали шапки, торбички и навуща (платно, с което мъжете увивали краката си, за да обуйат цървула) – Звездалина Арсова притеснено прибра кучура коса, паднал върху челото ѝ, и обходи с поглед есенната гора над Смолян. – Върху специални калъпи, изработени от дърво във формата на купичка, се подрежда развлачената вълна, отгоре се поставя още една по-тънка купичка с малки дупчи-

A woman with shoulder-length brown hair, wearing a grey textured jacket, stands on the left side of the frame. She is looking towards the camera with a neutral expression. To her right is a table covered with a light-colored cloth, displaying several skeins of wool yarn in various colors: white, yellow, green, red, and orange. In the background, there is a stone wall and a dense forest of green trees. The lighting is soft and natural, suggesting an outdoor setting.

” Според нашите проучвания в архивите на града, в библиотеката, в музеите това би трябвало да е много стара технология, съществувала още преди да се измисли плетенето.“

Четци на записки

”Къде потъна? Яви се”. “Пощалбонът” удря камбанката, намушкала пликчето на писмото в джиеесема, скайпът ечи тръбно в къщата. Все знаци, че си търсен. Е, има и глухи дни – понякога, докато ги чакаш, оставяш на видно място паметна записка. Примерно загабърена бележка на Входната врата. Виж тази в колажа на Вламин, подписана от Гого (на Бекет), най-чакания персонаж на абсурдското търпение в средата на миналия век. Тъй, въоръжен с доверие към очакваното невъзможно, се “явяваш” на улицата: и шумна, и прашна, и страшна, както се пее в песента. Събираш зрънца за записки – невинаги успяваш да натиснеш опашката на някаква профучала за секунда мисъл, да я запишеш на гърба на касов бон. Но си обещаваеш храбро – следващия път ще успея.

След малко
се връщам.
Гого.

Реверанс на шаренията

За всичките промени в общуването, четенето, писането вече се изговорихме. Епидемията – нарушено разговоряне, завехнало четене, графомански взрив на писането, за която санитарните органи отдавна ни предупреждават, май няма да вземе чак толкова много жертви. Писанията на мъдреците, вършили добра работа през Просвещението, днес са търсени за свидетели в известен смисъл за убедителност на тезата ти. Обикновено те си лежат кротко в разширените си издания и само при остра нужда на подкрепа се листят. Но в пъстър делничен смисъл отговорът на питанияята за смисъла на твоя си живот си е лично сизифовско дело. Мислителите класици са се оттеглили тактично в затворените каси на личните библиотеки или в хранилищата на научните архиви. И са те оставили да се оправяш сам. Не приемаш ли този реверанс на авторитетите пред самородната днешна шарения? Съжалих, че изтрих няколко есемеса и имейла “Кацнах” PZ(поздрави), “Намасте (инд. благодаря) бе, хора, за писъмцата. Тук въздухът е веществен...” (писмо от Делхи) със съответните емотикони... Само една висяща лента от некролог на стената пред гробищата не посмях да откъсна. Беше от тъжна вест за младо момче. С най-настръхващото прощаване с любим човек: “Нали ще ме чакаш?”.

Бележки под линия

Те са под линията на всекидневието, дето ни държи някак задължително будни. Едната просветна, докато подбирах за изхвърляне книги спрямо автографа – писмо до мен с хубави, сърдечни думи. Как да пушна думите да се размиват в Перловската река? Та мисълта ми беше за старозаветните бележки. Едната е от отдавнашен спомен, в нея пишеше: “Востание в сняг, 7 май, 1876” . Надписът е издълбан с ножче преди 136 години върху порта от опожарена и порутена балканска къща. Донесена е в първия музей на открито *Етъра* от неговия създател Лазар Донков – самоук архитект и майстор строител, през 50-те години на миналия век. И е станала врата на гайтанджийницата в нововъзроденото селище. Какъв код е търсил авторът на записката – контрастът в цветовете ли в тяхното духовно единение: снегът и огънят и кръвта при разгрома на Априлското въстание. Не знам. Във всеки случай записката е знаменателна. Дошла е до нас и сигурно ще продължи нататък. С улучваща сърцето пестеливост.

В късния април заварих близкия си познайник и колега в хола на дома му. Казва се Борис Николов. Мал-

” Епидемията – нарушено разговоряне, завехнало четене, графомански взрив на писането, за която санитарните органи отдавна ни предупреждават, май няма да вземе чак толкова много жертви.“

цина останаха от журналистите ветерани, които го познават добре. Работохолик-уникат... Книжовник по интереси, журналист по занятие, работил 70 години в доста вестници, най-плътно 40 години в *Труд*. Автор на книги за манастири, природни чудеса и народо-ведчески изследвания, на есета по исторически и фотографски находки. И така до 90-ия си рожден ден миналата есен, отпразнуван във вестник *Полдем*. Лист стърчеше над пишещата машина *Мерцедес*, наблизо беше и “Континентал”-ката. Докато си разменяме обичайните въпроси, беше някак напрегнат от задача, свързана със срок. Местеше някакви двойни лупи и ги насочваше към листа на машината. Обръщаше сноп бележки, писани на ръка с поправки и задрасквания. До тях беше книгата на Димитър Страшимиров за Априлското въстание (1907 година). Книга епична по размер (третомна), с кафява кожена корица, на титулната страница с издателските символи от началото на миналия век. Призна си причината за бързането. Иска да напише автограф за човека, на когото е решил да направи скъп дар (Тодор Пейков от движение *Оборище*), като приложена записка, за да не скверни оригинала на изданието. То си е реликва и за него, притежателя. Не успява нито на пишещата машина, нито на ръка. Не е спирал да пише от ученическите си години – в стенвестника, през толкова лета във вестници и книги. Но от месец насам очите му отказали да помагат. “Почти не виждам буквите. А без очите как ще ги реда?” Разчетох трудно написаното на листчетата. Все пак беше успял след одрасканите корекции да подреди буквите в стилистиката, която му е най на сърце. Възстановката следваше оригинала на речта, приповдигната в посока далечна за днешните ни уши, на тогавашните априлци... “Приеми този дар от мен, приятелю, верен следovníк на оборищенци и на тяхната клетва... и съхрани тази свята книга, библия на априлци, на многая лета... писа ръка Борисова в ден 20-ий на лето господне 2012-о.” Пишещият човек Бор, това е един от псевдо-

Пътуване **без** куфар

От Ивайло Харалампиев
LisaLimer и TimBeddow, снимки

В РОДНОТО ГРАДЧЕ НА ДЯДО СИ В
„ИСТИНСКАТА ИТАЛИЯ“ ФРАНСИС
ФОРД КОПОЛА ПРЕСЪЗДАДЕ *PALAZZO*
MARGHERITA, КЪДЕТО ДЕЦАТА МУ
ВИНАГИ ДА ИСКАТ ДА СЕ ВРЪЩАТ

Завръщане в Берналда Белла

Бар Чинечита е декориран със снимки на големите италиански кинозвезди от 50-те и 60-те години на XX век.

В търсене на семейната легенда

Сред зашеметяващите по изобилие, настроение и разнообразие прелестни гледки в Италия да се озове човек точно в аграрното градче Берналда в района на Базиликата в Южна Италия, в най-горната част от „подметката“ на Ботуша, на двацет минути от кобалтовосините брегове на Йонийско море би минало по-скоро

за грешка или случайност. Неособено редовните туристи, които все пак се озоват тук, са поразени от неподправеното гостоприемство на местните хора, близо 13 000, и непринуденото им отношение към преминаващите.

Поотдалечени от класическите туристически маршрути из италианските забележителности, те предпочитат да правят своя всекидневен реверанс пред хубавата храна, виното, дългите разговори на маса, сиестата, танците у съседите и въобще далеч по-бавния ритъм и по-семпъл живот. За семейството на Франсис Форд Копола обаче тази „истинска Италия“ е част от семейната легенда.

Дядо му Агостино напуска родната си Берналда през 1904 година и заминава за Ню Йорк. Той никога не се връща и вероятно затова разказва за нея още по-възторжено и носталгично на децата и внуците си. 22-годишният Франсис е първият от цялото семейство, който през 1962 година се връща тук, преследвайки родовата памет, и е топло посрещнат от семейството на първи братовчед на дядо си. Оттогава той не пропуска да посети Берналда поне един път в годината. За всички Копола градчето обаче е „Берналда Белла“ (красива), тъй като дядо им винаги я наричал така. През 2005 година Копола купува едно от трите големи стари имения на главната улица, строени за знатните семейства в Берналда в края на XIX век, с идеята да го превърне в място, на което децата и внуците му не само ще си прекарват чудесно, но и ще искат винаги да се

zahorata.com

ЗА ХОРАТА

АБОНАМЕНТ

Абонамент за 1 година – 36 лв.

Всеки абониран се за списание **За ХОРАТА** получава подарък – пакет от месечните броеве на списанието за 2011 година.

Списание **За ХОРАТА** е на пазара всяка трета събота от месеца!

Адрес на абоната:

Град/село

Пощенски код

ж.к./ул. № бл. вх. п. к.

Име

За контакти: тел.

e-mail

Плащане

В брой

Адрес на редакцията:

София 1000, ул. *Леге* 1, ет. 5

Чрез пощенски запис

Адрес на редакцията:

София 1000, ул. *Леге* 1, ет. 5, списание **За ХОРАТА**

02/935-69-94, 02/935-69-93

www.zahorata.com

Важни са хората!

**Библио.бг - платформа за електронни книги и
списания**

Чети каквото обичаш!

www.biblio.bg

